

**CAROL POP DE SZATHMARI, 190 DE ANI DE LA NA TERE.
MEDALIA JUBILIAR**

**CAROL POP OD SZATHMARI, 190 YEARS FROM HIS
BIRTH. THE ANNIVERSARY MEDAL.**

Nicoleta König*

Abstract

Carol Pop de Szathmari was born in 1812 at Cluj, in a middle class family. Since young he showed a lot of qualities in painting, calligraphy and music.

Later he travelled abroad for studies in some important art academies. Back in the country he became official painter at the royal court, kings like Alexandru Dimitrie Ghica, George Bibescu, Barbu tirbei, Alexandru Ioan Cuza and Carol I used his services.

He made a lot of drawings and paintings with scenes from daily life like Romanian peasants, local musicians or different portraits; not only from Romania but also from other countries he travelled.

But one of the most important activities it was the one as photographer. Carol Pop de Szathmari was one of the few who adopted this technique soon as it was discovered. In April 1854 he went at Crimeea war (1853-1856) where he took pictures form the battle scene, which made him the first war photographer form the world.

He died in 1887 but his workshop from Bucharest continued to run till the First World War when it was destroy during a bombing.

Key words: Carol Pop de Szathmari, photographer, Crimeea war

Carol Pop de Szathmari s-a n scut la data de 11 ianuarie 1812, într-o familie înst rit din Cluj, tat l s u fiind Daniel Szathmari Pop iar mama sa, Suzana Wass. Înc din copil rie acesta a beneficiat de o educa ie aleas , supravegheat îndeaproape de c tre preotul reformat Sigismund Pop Szathmari, membru al Asocia iei „Sfântul din Jena”, specialist în teologie, istorie, politic , statistic etc. Nu este a adar de mirare c tân rul Carol s-a remarcat înc din timpul claselor primare în cadrul Colegiului Reformat din Cluj; printre altele, pe calificativul

* Muzeograf, Sec ia Istorie, M.N.I.R.

actului său de absolvire apăsătoare formularea „mândria colegiului nostru”¹. Cu toate că era destinat unei cariere bisericești, Carol a renunțat la viața monahală, îndrăgostindu-se de o fată despre care se presupune că ar fi Maria Văcărescu.

Tânărul a arătat mult interes în studiul limbilor străine, clasice și moderne, în pictură, calligrafie, muzică etc., toate acestea definind personalitatea celui care va deveni un adevărat artist și un pionier în evoluția fotografiei.

Ulterior, îndeplinea licența în drept, devenind jurist. Patru ani mai târziu va începe un îndeletnicitor în Austria, Bavaria, Elveția și Italia, unde va frecventa cursurile unor importante academii de artă. Întors în țară în a doua jumătate a anului 1840 a devenit pictorul oficial al Curții sub mai mulți domnitori: Alexandru Dimitrie Ghica, George Bibescu, Barbu Știrbei, Alexandru Ioan Cuza și Carol I. A realizat numeroase lucrări: desene, acuarele, litografii, fotografii reprezentând portrete, diverse scene oficiale, peisaje din mijlocul naturii sau din orașe, personaje populare din diverse regiuni etc. Este unul din primii pictori care se arată interesat în surprinderea costumelor și obiceiurilor populare și, ulterior, primul care îi va surprinde în fotografii. A călătorit de asemenea în Turcia și vestul Asiei unde a realizat numeroase schițe în acuarelă. Trebuie menționat faptul că lucrările lui au fost expuse în diverse expoziții naționale, fiind medaliat pentru activitatea depusă.

Carol Pop de Szathmari a fost de asemenea unul din primii fotografi de pe meleagurile noastre, el folosind tehnica coloidului umed. Acest procedeu care elimina grenul din calotipii, avea însă ca inconvenient faptul că expunerea trebuia realizată cât timp placa era umedă, fiind urmată imediat de dezvoltare, ceea ce însemna că fotografii se făceau practic întregul laborator la el, într-un spațiu închis². De aceea, în luna aprilie 1854, Carol Pop de Szathmari și-a luat toate soluțiile și instrumentele necesare și s-a dus lângă Oltenița, în apropierea teatrului de război, devenind astfel primul reporter fotograf din lume³. Munca sa nu a rămas nesplătită, albumul realizat din aceste fotografii din timpul războiului Crimeii (1853-1856) a fost premiat la Expoziția Universală de la Paris din anul 1855. De asemenea, câteva dintre albumele sale au fost date cadou unor personalități europene, precum Napoleon al III-lea și Regina Victoria. Este drept că poziția sa ca primul fotograf de război a fost îndelung dezbătută, întrucât pe plan internațional Roger Fenton este mai cunoscut, dar cercetătorii români au demonstrat că Szathmari a fotografiat scene din războiul Crimeii cu un an înaintea britanicului.

Ulterior, după apariția unor inovații, Szathmari a început să folosească imprimarea pe hârtie, ceea ce, evident, a sporit calitatea fotografiilor făcute. A

¹ Catalogul expoziției „Carol Pop de Szathmari (1812-1887), martor al epocii sale”, București, Muzeul Militar Național, p. 1.

² Constantin Ștefănescu „Cronologia ilustrată a fotografiei în România (1834-1916)”, Nr. 5 Biblioteca Asociației Artiștilor Fotografi, București, 1985, p. 17.

³ Adrian Silvan Ionescu „Războiul Crimeii. 150 de ani de la încheiere”, Muzeul Brâilei, Editura Istros, Brâila, 2006, p. 14-15.

surprins imagini din București, precum biserici, boieri, tarafuri de lăutari iar în 1874 a realizat o expoziție la Cluj cu 63 de acuarele și 3 uleiuri cu imagini din România și din capitală.

Războiul Crimeii nu a fost însă ultimul la care a participat în calitate de observator și fotograf. În 1877 a fost afiliat secției fotografice din cadrul Serviciului Sanitar condus de Carol Davila, și a plecat din nou pe front. Aici, a surprins scene cu Statul Major, bateriile de pe malul Dunării, cartierul general de la Poradim al regelui Carol I etc., toate acestea fiind grupate ulterior într-un album. De asemenea, fotografiile sale au fost publicate atât în țară (în reviste precum „Războiul”, „Dorobanțul”), cât și în străinătate.

În afară de activitatea sa fotografică, Carol Pop de Szathmari a fost desemnat de către Carol I cu desenarea stemei, a drapelului național, conceperea unor proiecte de decorații, precum „Steaua României”, „Virtutea Militară” etc.

Szathmari s-a stins la București în 1887, dar atelierul său de pe strada Enei a rămas în funcțiune până în timpul celui de-al doilea război mondial, când a fost distrus în timpul unui bombardament.

În memoria sa a fost emisă o medalie în cadrul programului „Carol Pop de Szathmari (1812–1887) martor al epocii”, aceasta fiind legată de organizarea expoziției cu titlul omonim. Realizarea medaliei a fost asigurată de Monetăria Statului, iar documentarea a fost întocmită de coordonatorii programului (Cornelia König și Viorica Neagu). Realizatorii au urmărit să surprindă cât mai multe date legate de personajul care a inspirat-o. Medalia este rotundă, cu fondul matisat și marginile supraînlătate. Pe avers efigia, din semiprofil dreapta (după o fotografie) a lui Carol Pop de Szathmari surprins în perioada sa de maturitate. De-o parte și de alta a portretului sunt marcate anii între care a trăit artistul: 1812–1887. Compoziția centrală este înconjurată de o inscripție circulară scrisă cu majuscule: <EXPOZITIA „CAROL POP DE SZATHMARI – MARTOR AL EPOCII” *2002*>, inscripție care marchează evenimentul pentru care s-a bătut medalia. În dreapta, jos, în fața portretului cu minuscule inițialele cunoscutului modelator - „V.G.”, - pe numele său Vasile Gabor.

Pentru a aminti faptul că artistul fotograf Carol Pop de Szathmari a fost primul fotoreporter de război (de la care se pot streza imagini) din lume, respectiv imagini din timpul războiului Crimeii, reversul plachetei surprinde o compoziție simbolică, bazată pe o fotografie realizată de artist în timpul campaniei din 1877, respectiv o baterie de artilerie pe malul Dunării, la Calafat, cea care purta numele domnitorului Carol, conducătorul armatei române în timpul războiului pentru independența României din 1877-1878. Marginea plachetei este supraînlătată, deasupra compoziției centrale se află inscripția semicirculară cu majuscule: <PRIMUL FOTOREPORTER DE RĂZBOI>, în exergă sus inscripția pe cinci rânduri: <1854 / RĂZBOIUL CRIMEII / 1853–1856 / RĂZBOIUL DE INDEPENDENȚĂ / 1877–1878>. Jos în exergă este trecut numele instituției care

a comandat medalia: <MUZEUL MILITAR NATIONAL> și inscripția semicirculară cu numele forului tutelar al proiectului, respectiv: <MINISTERUL CULTURII ȘI CULTELOR>. Medalia are un diametru de 5,9 cm. și o grosime de 5 mm. A fost realizată într-un tiraj de 200 piese: 20 din argint 800‰, în greutate de 100 grame fiecare și numerotate de la 1 la 20 (pe muchie), restul de 180 fiind din tombac patinat și numerotate, de la 21 la 200, conform certificatului de conformitate emis de Monetăria Statului. Medalia a fost însoțită de un brevet tipărit prin bunăvoința doamnei Angelica Moldoveanu, directoarea Editurii Oscar Print.

Lansarea era programată chiar în ziua vernisajului expoziției, 26 septembrie 2002, la sediul Muzeului Militar Național, dar din motive obiective aceasta s-a făcut ulterior, la data de 12 decembrie 2002. Medaliile din argint au fost acordate instituțiilor organizatoare, coorganizatoare, unor personalități culturale și persoane oficiale. Muzeografilor care au fost implicați în program au primit medaliile din tombac patinat iar restul au fost date unor instituții precum Muzeul Militar din Budapesta, Muzeul Militar din Belgrad, Muzeul Agfa Photo-Historama din Köln, și celebrul International Museum of Photography and Film “George Eastman House”.

Importanța istorică a personalității lui Carol Pop de Szathmari se poate vedea și prin faptul că în mai 2010, printr-o hotărâre de guvern s-a decis ca data de naștere a artistului, 11 ianuarie, să fie decretată Ziua Artei Fotografice în România.

1. Medalia CAROL POP DE SZATHMARI-MARTOR AL EPOCII SALE tombac patinat
Medal, Carol Pop od Szathmari, (tombac).

2. Medalia CAROL POP DE SZATHMARI-MARTOR AL EPOCII SALE